

Metabolikus hormonok szabályozó szerepe egér GnRH idegsejtek működésében

Doktori disszertáció tézisei

Csillag Veronika

Témavezetők:

Farkas Imre, PhD

Liposits Zsolt, MD, PhD, DSc

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs

Technológia és Bionikai Kar

Roska Tamás Műszaki és Természettudományi Doktori

Iskola

Budapest, 2021

Bevezetés

Az emlősök szaporodása sok egymásra épülő precízen szervezett biológiai folyamatból áll, melyek megfelelő működése alapvető a sikeres reprodukcióhoz és az egyedfejlődés elindulásához. A szervezet mindenkori energiaszintje befolyásolni képes ezt a folyamatot.

Mivel a reprodukció energiaigényes folyamat, fontos, hogy a szervezet energiakészlete megfelelő legyen és a szaporodás ne járjon magas kockázattal az anyára nézve.

A táplálék elérhetősége és így a tápláltsági szint, ingadozást okoz a metabolikus hormonok szérumszintjében. A leptin, a glukagon-szerű peptid-1 (GLP-1) és a ghrelin reprodukcióra kifejtett hatása már korábban bizonyítást nyert [1]. Egyes kórképekben, mint az anorexia nervosa, a reprodukció folyamata háttérbe szorul a szervezet alapvető működésének fenntartása érdekében [2]. A metabolikus betegségek során kialakuló meddőséget széleskörűen vizsgálják, ami bizonyítja, hogy fontos ezen hormonok hatásmechanizmusának megismerése.

Elengedhetetlen tudnunk, hogy a különböző metabolikus változások hogyan hatnak a gonadotropin felszabadító hormon (GnRH)-t termelő idegsejtekre, a reprodukció legfontosabb központi idegrendszeri irányítóira.

Doktori értekezésem céljából tűztem ki két metabolikus hormon reprodukció szabályozásában betöltött szerepének megismerését. A két vizsgált hormon a szekretin és az inzulin szerű növekedési faktor-1 (IGF-1).

A szekretin egy anorexigén hormon [3], mely jelként szolgál az agy számára a szervezet energiaháztartásáról. Ez volt az első hormon amit felfedeztek 1902-ben [4]. A középbeli S sejtek választják el amikor a savas kémhatású gyomortartalom megérkezik a bélbe és a szekretin lokálisan aktiválja a hasnyálmirigyet, hogy semlegesítse azt karbonát elválasztásával [4]. A vérben keringő szekretin képes átlépni a vér-agy gáton és a perifériáról információt szállítani különböző agyterületekre [5, 6].

A szekretin szerepéről a reprodukció szabályozásában egyelőre kevés információ áll rendelkezésre [7]. Korábbi eredmények azt mutatják, hogy a szekretin egy a reproduktív tengelyt szabályozó metabolikus hormonok közül.

Egy korai, patkányokban végzett kísérletben a preoptikus agyterületbe injektált szekretin tízszeres emelkedést okozott a szérumszintben [8], amely azt sugallta, hogy a szekretin a GnRH neuronok szintjén fejti ki hatását. A pontos sejtszintű folyamatok azonban nem ismertek még ebben a reguláló hatásban.

A szekretin hatását a sejtek tüzelésére és a poszt-szinaptikus áramokra whole-cell patch clamp módszerrel vizsgáltam GnRH-GFP idegsejteken, hím egerekben. Tanulmányoztam továbbá a szekretin által aktivált jelátviteli útvonalat is.

Az inzulin-szerű növekedési factor 1 (IGF-1) egyike a metabolikus növekedési hormonoknak és elsődlegesen a májban termelődik felnőttekben [9, 10].

Az IGF-1 szintje éhezés alatt csökken, melyet emberben és rágcsálókban is kimutattak [11, 12]. Ezen kívül az IGF-1 kötéséért felelős IGF kötő fehérje-3 (IGFBP3) szintjének növekedését is leírták táplálék megvonás alatt, mely a szabad IGF-1 szint jelentős csökkenéséhez vezet [13].

A pubertás alatt megfigyelhető egy jelentős IGF-1 szint növekedés a plazmában, amely arra utal, hogy a hormon képes befolyásolni a pubertás folyamatát [14]. A magas IGF-1 koncentráció a vérben előbbre hozhatja a pubertás kezdetét mindkét nemből [15].

Nőkben az IGF-1 alacsony szintje a ciklus zavarához vezethet [16]. A hormon szintje a ciklustól függően oszcillációt is mutat [17, 18]. Egérben kimutatták, hogy IGF-1 receptor szintje szintén ciklus függően változik, proösztrozis idején a legmagasabb. Ösztradiol (E2) ugyancsak befolyásolja az IGF-1 hatását [15]. Az észleletek arra utalnak, hogy az IGF-1 képes befolyásolni a reprodukciót.

Fontos kérdés, hogy az IGF-1 közvetlenül befolyásolja-e a GnRH neuronokat. Korábban kimutatták az IGF-1 receptor jelenlétét GnRH idegsejtekben [19], valamint az IGF-1 GnRH termelést fokozó hatását [16]. A perifériáról származó IGF-1 hozzájárul a pubertás folyamatának elindításához, a GnRH sejtek serkentésével, mely hatást az is erősíti, hogy a receptor mennyisége az első proösztrozis alatt a legmagasabb az eminencia mediana területén [20]. Az IGF-1 mutációja emberben [21] és a receptor GnRH specifikus hiánya egérben [22] szintén a pubertás késlekedéséhez vezet. A GT1-es neuronális sejtvonalon szintén kimutatták, hogy az IGF-1 serkenti a GnRH expressziót [23, 24]. Korábbi eredmények azonban nem tárták fel, hogy az IGF-1 képes-e a GnRH neuronokra közvetlen hatást gyakorolni.

Az IGF-1 hatásának vizsgálatát a GnRH neuronokon *in vitro* elektrofiziológiai módszerrel végeztük és vizsgáltuk a hozzá tartozó jelátviteli útvonalat is. Korábbi eredményeink azt mutatták, hogy több metabolikus hormon hatásának kifejtésében használja a GnRH idegsejtekből kiinduló, retrográd jelátviteli útvonalakat [25, 26]. A GnRH neuronok működésében alapvető a serkentő hatású GABA neurotranszmisszió, melyet a preszinaptikus oldalon retrográd jelátviteli útvonalak befolyásolnak [27]. A pontos mechanizmus vizsgálata fontos az IGF-1 működésének feltérképezésében, ezért az IGF-1 hormonhatás esetében is vizsgáltuk a retrográd szabályozó útvonalak szerepét.

Kitűzött célok

Doktori értekezésem célja az volt, hogy elektrofiziológiai módszerekkel pontosabb információt adjak a metabolikus hormonokkal kapcsolatos jelátviteli útvonalokról a GnRH idegsejtekben. Az értekezésben ismertetett első munkában a szekretin GnRH neuronokra gyakorolt hatását vizsgáltam, whole-cell patch clamp kísérleteken keresztül.

A következő kérdésekre kerestem a választ:

1. Képes-e a szekretin modulálni a GnRH neuronok elektrofiziológiai tulajdonságait?
2. A modulációs hatás közvetlenül a GnRH idegsejtek szekretin receptorain keresztül érvényesül?
3. Milyen jelátviteli út aktiválódik a szekretin hatására GnRH neuronokban?
4. Retrográd jelátviteli utak részt vesznek-e ebben a mechanizmusban?

A második munkában bemutatom az IGF-1 növekedési hormon szabályozó szerepével kapcsolatos eredményeimet.

A következő kérdéseket szerettem volna megválaszolni:

1. Módosíthatja-e az IGF-1 a GnRH neuronok elektrofiziológiai paramétereit?
2. A feltételezett modulációs hatás közvetlenül GnRH neuronokban történik-e az IGF-1 receptor aktiválásával?
3. Mely molekuláris jelátviteli útvonal aktiválódik az IGF-1 hatására?
4. Szerepet játszanak-e retrográd jelátviteli útvonalak a mechanizmusban?

Anyagok és Módszerek

Állatok

Felnőtt, pubertás (50 napos) és prepubertás (23-29 napos) korú C57Bl/6J genetikai háttérrel rendelkező GnRH-GFP transzgenikus hím egereket használtam [28].

Túlélő agyszeletek készítése és whole-cell patch clamp mérések

Az akut agyszeletek készítése a korábban már leírt módszer alapján történt [27]. 250 μm vastag, frontális síkú, túlélő szeleteket készítettem, melyek tartalmazzák a preoptikus területet. A whole-cell patch clamp kísérletek során spontán- és miniatűr posztszinaptikus áramokat mértem, valamint akcióspotenciálokat, melyek felvételéhez voltage- vagy current-clamp módszert alkalmaztam.

A whole-cell patch clamp mérések egy kontroll szakasz felvételével kezdődtek (5 min), ami után a szekretin vagy az IGF-1-et pipettával, egy dózisban adtam a mesterséges agygerincvelői folyadékkal (aCSF) telt mérőkamrába, ahol az agyszereletről mérést végeztem. Az anyag ráadása után további 10 percig mértem a sejtek aktivitását. Az antagonistákkal történő előkezelés során az antagonistát az aCSF-be oldottam. A mérések elkezdése előtt 10 percet vártam, hogy a hatás teljes legyen és az antagonisták a mérés teljes ideje alatt jelen voltak. Az intracellulárisan alkalmazott anyagok az intracelluláris oldatban kerültek feloldásra és a whole-cell patch clamp mód elérése után 15 percig hagytuk, hogy a sejt citoplazmájában kialakuljon a szükséges koncentráció. Minden neuron önmaga kontrolljaként szolgált a mérések alatt, amelyhez az agonisták hatását viszonyítottuk.

A kísérletek során használt farmakonok

Extracellulárisan használt anyagok				
Név	Felhasználási cél	Koncentráció	Gyártó	Hivatkozások
Szekretin	Szekretin receptor agonista	30 nM- 1 μ M	Tocris, UK	Dózis-hatás görbe
Szekretin receptor antagonistá	Szekretin receptor antagonistá	3 μ M	Distribio-Genecust-Labbox, Luxembourg	[29]
picROTOXIN	GABA _A -R blokkoló	100 μ M	Sigma, US	[30, 31]
IGF-1	IGF-1 receptor agonista	1-66 nM	Sigma	[32]
JB-1	IGF-1 receptor antagonistá	800 nM	Bachem, DE	
AM251	CB1 endokannabinoid receptor inverz agonista	1 μ M	Sigma, US	[27, 33]
TTX	Tetrodotoxin, Feszültségfüggő Na csatorna blokkoló	660 nM	Tocris, UK	[27, 33]
Intracellulárisan használt anyagok				
GDP-β-S	G-fehérje blokkoló (nem jut át a membránon)	2 mM	Sigma, US	[34-36]
NPLA	neuronális nitrogén monoxid szintáz gátló	1 μ M	Tocris, UK	[37-39]
KT5720	protein kináz-A gátló	2 μ M	Sigma, US	[40, 41]
AMG9810	Tranziens receptor potenciál vanilloid 1 antagonistá	10 μ M	Sigma, US	[42-44]
LY294002	phosphoinositol-3-kináz gátló	50 μ M	Sigma, US	[45]

Eredmények I.

1. Tézis: A szekretin befolyásolja a GnRH neuronokon elektrofiziológiai tulajdonságait

A szekretin 100 nM-os koncentrációban szignifikánsan növelte a GnRH neuronok tüzelési rátáját, valamint a spontán és miniatűr posztszinaptikus áramok frekvenciáját felnőtt hím egerekben. A bemutatott hatás dózis függő volt. A GnRH neuronok membránpotenciálja pozitívabb lett szekretin adása után. Eredményeink bizonyítják, hogy a szekretin serkentő hatással bír a GnRH neuronokra.

2. Tézis: A szekretin moduláló hatása szekretin receptoron keresztül történik

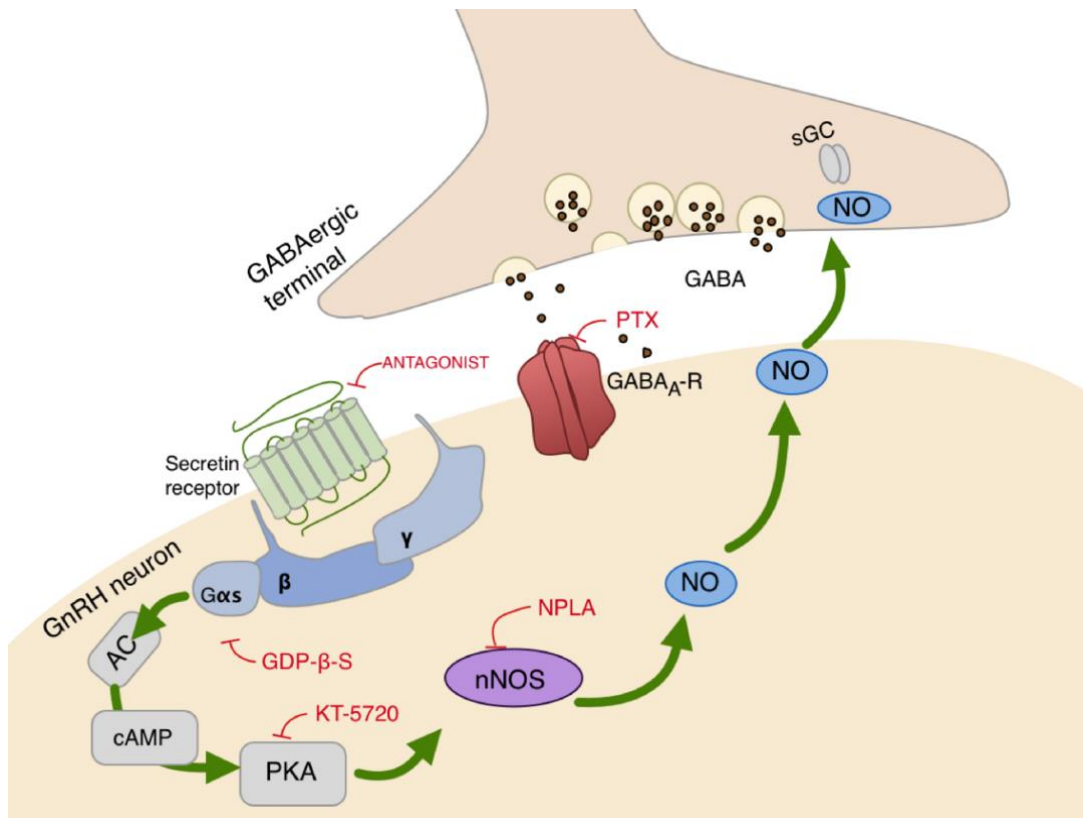
Elektrofiziológiai kísérletekkel kimutattam, hogy a szekretin receptor szükséges a szekretin által kiváltott hatáshoz, mivel specifikus szekretin receptor antagonistá jelenlétében a szekretin nem növelte meg a miniatűr posztszinaptikus áramok frekvenciáját. Intracellulárisan alkalmazott G-fehérje blokkoló jelenlétében szintén elmaradt a frekvencia növekedés. Mivel a szekretin receptor a G-fehérje kapcsolt receptorok közé tartozik, ezek a kísérletek alátámasztották, hogy a szekretin receptor funkcionális a GnRH sejtekben.

3. Tézis: A szekretin aktiválja a retrográd nitrogén monoxid útvonalat

Elektrofiziológiai méréseim bizonyították a retrográd NO szerepét a szekretin hatásának kialakulásában. A szelektív nitrogén monoxid szintáz blokkoló, NPLA jelenlétében a szekretin nem változtatta meg a miniatűr posztszinaptikus áramok frekvenciáját.

4. Tézis: A retrográd nitrogén monoxid útvonal GnRH sejtekben aktiválható foszfokináz A-n (PKA) keresztül.

Szelektív PKA blokkoló (KT5720) intracelluláris jelenlétében a szekretin nem növelte meg az mPSC-k frekvenciáját a GnRH neuronokban. Ezek a mérések igazolták, hogy a szekretin által aktivált jelátviteli útvonal PKA függő.

Sematikus illusztráció a szekretin receptor által aktivált jelátviteli útvonalról, GnRH neuronban. A szekretin aktiválja a cAMP/PKA/nNOS jelátviteli útvonalat, amely NO felszabaduláshoz vezet. A NO hozzáköt a preszinaptikus idegvégződésben található sGC receptorhoz, mely megtalálható a GnRH-val kapcsolatban álló GABAerg terminálisokban. Ez a jelátviteli folyamat serkenti a GABA elválasztását a preszinaptikus idegvégződésekből és serkenti a szinaptikus kapcsolatot GABA_A-receptoron keresztül. AC, adenilát cikláz; cAMP, ciklikus adenzin monofoszfát; G α s, G β , G γ , G-protein alegységek; GABA_A-R, GABA_A-receptor; PTX, picrotoxin, szelektív GABA_A-receptor blokkoló; PKA, protein kináz A; KT5720, protein kináz A blokkoló; nNOS, neuronális nitrogén monoxid szintáz; NPLA, nNOS blokkoló; GDP- β -S, G-protein blokkoló; sGC, szolubilis guanilil cikláz, NO receptor. A piros vonalak gátlást mutatnak, a zöld nyilak pedig a feltételezett jelátviteli útvonalat, mely az NO képződést fokozza.

Eredmények II.:

5. Tézis: Az IGF-1 modulálja a GnRH neuronokat prepubertás és pubertás korú állatokban.

13 nM IGF-1 szignifikánsan megnövelte a spontán posztzinaptikus áramok, akciós potenciálok és miniatűr posztzinaptikus áramok frekvenciáját a vizsgált sejtek felében, hím prepubertás korú egér GnRH neuronjaiban. Ez a serkentő hatás dóziszfüggő volt. Pubertás korú állatokban a 13 nM koncentráció a prepubertás korú állatokban találtakhoz hasonlóan növelte a frekvenciát a neuronok mintegy felében.

6. Tézis: Az IGF-1 közvetlenül hat a GnRH neuronokon és az IGF-1 receptort aktiválja

Szelektív IGF-1 receptor antagonistá (JB1) jelenlétében az IGF-1 nem növelte meg az mPSC-k frekvenciáját. Ez bizonyítja, hogy a hatás IGF-1 receptoron keresztül történik.

7. Tézis: A retrográd endokannabinoid jelátviteli útvonal részt vesz az IGF-1 által aktivált szignalizációban.

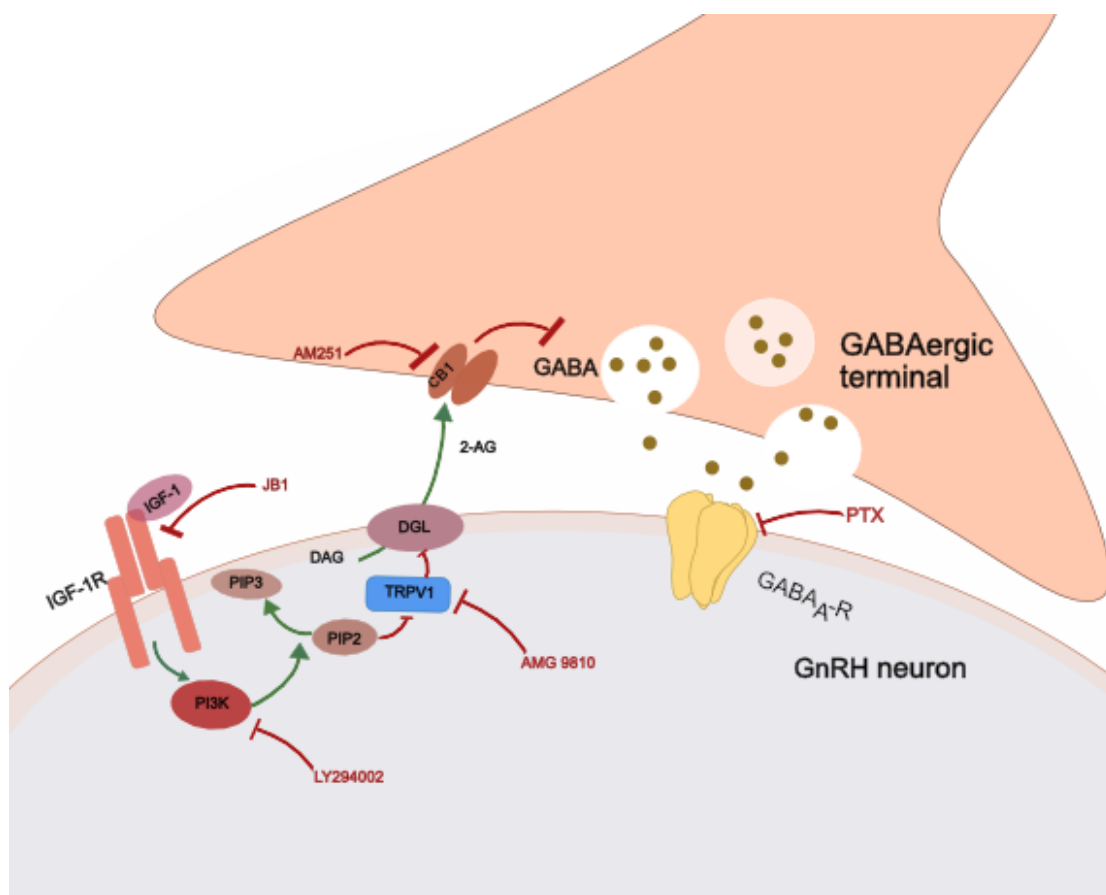
Az IGF-1 és az endocannabinoid rendszer közti kapcsolatot bizonyítottam CB1 receptor blokkolásával. A specifikus antagonistá jelenlétében az IGF-1 adása nem idézett elő változást az mPSC-k frekvenciájában. A tranziens receptor potenciál vanilloid 1 (TRPV1) kationcsatorna szerepét szintén kimutattam, intracellulárisan alkalmazott TRPV1 gátlóval, melynek jelenlétében szintén elmaradt a frekvencia emelkedése.

A CB1 és a TRPV1 blokkolásával további bizonyítékot nyújtottam arra vonatkozóan, hogy a GnRH idegsejtek 2-arachidonoylglycerol (2-AG)-t termelnek, mely szerepet játszik a GnRH neuronok aktivitásának szabályozásában.

8. Tézis: A retrográd endocannabinoid jelátviteli útvonal serkentésének egy fontos lépése a PI3K aktiváció IGF-1 hatása esetén.

Az IGF-1 receptor aktiválásával az egyik beindítható jelátviteli útvonal fő eleme a PI3K. A PI3K intracelluláris blokkolásával bizonyítottuk, hogy a PI3K szerepet játszik a retrográd endokannabinoid jelátviteli útvonal aktiválásban IGF-1 adását követően.

Sematikus illusztráció az IGF-1 receptorhoz köthető jelátviteli útvonalról GnRH neuronokban. Az IGF-1 aktiválja a PI3K-t, amely foszforilálja a PIP₂-t PIP₃-á. A sejtben a TRPV1-t deaktívált állapotban tartja a PIP₂. A PI3K aktiválásával a PIP₂ -PIP₃ arány eltolódik és a TRPV1 felszabadul a gátlás alól. A TRPV1 aktiválódása gátolja DGL-t és csökkenti a 2-AG termelődését, mely megszünteti a preszinaptikus tónusos gátlást, amelyet a retrográd endokannabinoid rendszer okoz. Így a preszinaptikus oldalról érkező serkentő hatású GABA ürülése felszabadul a gátlás alól.

Rövidítések: IGF-1R: Inzulin-szerű növekedési faktor 1 receptor; JB1: IGF-1R antagonist; PI3K: Foszfoinozitol-3-kináz; LY294002: PI3K blokkoló; PIP₂: Foszfatidilinozitol 4,5-biszfoszfát; PIP₃: foszfatidilinozitol 3,4,5 triszfoszfát; DAG: Diacilglicerol; DGL: Diacilglicerol lipáz; TRPV1: tranziens receptor potenciál vanilloid 1, kation csatorna; AMG9810: TRPV1 antagonist; 2-AG: 2-Arachidonoylglycerol; CB1: Cannabinoid receptor 1-es típus; AM251: CB1 receptor antagonist; GABA_A-R: GABA-A receptor; PTX: picrotoxin. A zöld nyilak serkentő kapcsolatot feltételeznek, a piros vonalak pedig gátlást.

Az eredmények lehetséges felhasználása

A reprodukció energiaigényes folyamat. A krónikus energiahiány, melyet csökkent táplálékbevitel vagy fokozott, tartós fizikai igénybevétel képes megzavarni a hipotalamusz-hipofízis-gonád tengelyt. A nem megfelelő metabolikus hormon szintek az ovuláció elmaradását eredményezhetik. Ez nem csak súlyos energiahiány esetén történhet meg, az étrendünk megváltoztatása, diétázás is okozhat hasonló problémákat.

Emiatt fontos megértenünk a reprodukció centrális szabályozását, új lehetséges terápiák kifejlesztéséhez az anyagcserezavar okozott meddőség kezelésére és a helyes táplálkozás tudományos tényeken alapuló népszerűsítéséhez.

A metabolikus hormonok szintjének ingadozása képes megzavarni a HPG tengelyt, melynek egyik legsúlyosabb formája humán vonatkozásban az anorexia nervosa esetén következhet be. Ezenkívül diabetes és túlzott elhízás esetén is bekövetkezhet a petefészek ciklus zavara. A tézisben leírt új szabályozási mechanizmusok, amelyek révén a szekretin és az IGF-1 hat a GnRH neuronokra, felhívják a figyelmet arra a kockázatra, hogy az elhízás és a cukorbetegség terápiájaként kifejlesztett új gyógyszerek kettős élű karddá válhatnak, mivel metabolikus hatásuk mellett befolyásolják a termékenységet is. A kezelés a pubertás korai vagy késői megjelenését és a ciklus károsodását eredményezheti. Ezenkívül az IGF-1 magas szérumkoncentrációjáról feltételezik, hogy szerepet játszik a policisztás petefészek szindróma (PCOS) kórfolyamatában. Ez a szindróma az egyik leggyakoribb meddőséget okozó rendellenesség, amely a nők 5-10% -át érinti. Ezeknek a betegeknek a gyógyszeres kezelése óriási energiát igényel, hatalmas költségráfordításával. Az IGF-1R-rel kapcsolatos jelátviteli utak feltárása a GnRH neuronokban új lehetőségeket nyújt az ilyen típusú meddőségi problémák esetleges kezelésére.

A tézisekben tárgyalt eredményeim bemutatták két metabolikus szignálmolekula, a szekretin és az IGF-1 közvetlen szabályozó hatását a GnRH neuronokra, valamint az ezzel összefüggő molekuláris mechanizmusokat. Eredményeim továbbá alátámasztják az étrendbeli változások relevanciáját olyan reproduktív rendellenességekben, mint a PCOS, elhízás és a cukorbetegség. Az anyagcsere és a reproduktív rendszerek közötti kölcsönhatás jelentős klinikai jelentőséggel bír. Az energiaegyensúlyt és a szaporodás központi szabályozását összekapcsoló sejtes és molekuláris mechanizmusok még mindig nem pontosan ismertek. A szekretin és az IGF-1 hatásának tisztázásával a szaporodás központi szabályozásában hozzájárultunk ahhoz, hogy jobban megértsük a tápláltsági állapot és az ivarszervek kapcsolatát.

Köszönetnyilvánítás

Mindenekelőtt mélységesen hálás vagyok *Dr. Farkas Imrének*, aki az oktatóm volt az egyetemi és Ph.D. tanulmányaim ideje alatt. Rengeteg türelmet és figyelmet kaptam, miközben megpróbálta megtanítani a tudományos gondolkodás és az elektrofiziológia alapjait. Nagyon sok jó tanácsot kaptam, amelyek elvezetnek az életemben.

Nagyon hálás vagyok *Prof. Liposits Zsoltnak* a támogatásáért, és azért, hogy lehetőséget adott a csoportjához való tartozásra. Sokat tanultam ebben a csoportban.

Szeretném kifejezni köszönetemet a *Doktori Iskolának*, különösképpen *Prof. Szederkényi Gábornak*, *Prof. Szolgay Péternek* és *Prof. Pongor Sándornak* a doktori programban való részvétel lehetőségéért, valamint *Dr. Vida Tivadarnénak* a doktori tanulmányaim során nyújtott türelméért és kedves segítségéért.

Köszönet volt és jelenlegi kollégáimnak: *Dr. Bálint Flóra*, *Dr. Péterfi Zoltán*, *Dr. Bardóczi Zsuzsanna*, *Beliczai Zsuzsanna*, *Göcz Balázs*, *Dr. Hakkel Erzsébet*, *Dr. Hrabovszky Erik*, *Juhász Andrea*, *Dr. Kalló Imre*, *Dr. Kádár Andrea*, *Kovács Balázs*, *Kővári Dóra*, *Dr. Molnár Csilla*, *Dr. Mohácsik Petra*, *Nagy Krisztina*, *Ruska Yvette*, *Dr. Sárvári Miklós*, *Dr. Skrapits Katalin*, *Dr. Stiftné Szilvássy Szabó Anett*, *Dr. Takács Szabolcs*, *Thrin Sarolta*, *Turek Márta*, *Váczi Viktória*, *Dr. Varga Edina*, *Dr. Vastagh Csaba*, *Wilheim Tamás*

Hálás vagyok segítségükért és a barátságos laboratóriumi hangulatért. Sok jó emléket őrzök.

Külön köszönetet mondanék még az elektrofiziológiai *Journal Club* tagjainak, akiktől sokat tanultam.

Végül, de nem utolsósorban örökké hálás leszek a *családomnak*, akik egész életemben támogattak. Nem hiszem, hogy valaha is viszonzni tudom akár egy kis részét is a támogatásnak, amit kaptam.

Különösen hálás vagyok *férjemnek*, *Varga Benedeknek*, aki szeretetével, türelmével támaszom volt az elmúlt években, egészen attól a pillanattól kezdve, amikor megismertem.

PUBLIKÁCIÓK

A tézis alapját képező publikációk

V. Csillag, C. Vastagh, Z. Liposits, and I. Farkas, "**Secretin Regulates Excitatory GABAergic Neurotransmission to GnRH Neurons via Retrograde NO Signaling Pathway in Mice**," (in eng), *Frontiers in Cellular Neuroscience*, Original Research vol. 13, no. 371, 2019. August 23. 2019, doi: 10.3389/fncel.2019.00371.

F. Balint, V. Csillag, C. Vastagh, Z. Liposits, and I. Farkas, "**Insulin-like growth factor 1 (IGF-1) increases GABAergic neurotransmission to GnRH neurons via suppressing the retrograde tonic endocannabinoid signaling pathway in mice**," (in eng), *Neuroendocrinology*, Dec 24 2020, doi: 10.1159/000514043.

Egyéb a témához kapcsolódó publikáció:

C. Vastagh, V. Csillag, N. Solymosi, I. Farkas, and Z. Liposits, "**Gonadal Cycle-Dependent Expression of Genes Encoding Peptide-, Growth Factor-, and Orphan G-Protein-Coupled Receptors in Gonadotropin- Releasing Hormone Neurons of Mice**," (in eng), *Frontiers in Molecular Neuroscience*, vol. 13, p. 594119, 2020, doi: 10.3389/fnmol.2020.594119.

Egyéb publikáció:

Biborka Bruzsik, Laszlo Biro, Dora Zelena, Eszter Sipos, Huba Szebik, Klara Rebeka Sarosdi, Orsolya Horvath, Imre Farkas, Veronika Csillag, Cintia Klaudia Finszter, Eva Mikics and Mate Toth "**Somatostatin neurons of the bed nucleus of stria terminalis enhance associative fear memory consolidation in mice**," (in eng), *The Journal of neuroscience*, Jan 14 2021, doi: 10.1523/jneurosci.1944-20.2020.

References

- [1] H. R. Berthoud, "Vagal and hormonal gut-brain communication: from satiation to satisfaction," *Neurogastroenterology and Motility*, vol. 20 Suppl 1, pp. 64-72, May 2008, doi: 10.1111/j.1365-2982.2008.01104.x.
- [2] M. C. Evans and G. M. Anderson, "Integration of Circadian and Metabolic Control of Reproductive Function," (in eng), *Endocrinology*, vol. 159, no. 11, pp. 3661-3673, Nov 1 2018, doi: 10.1210/en.2018-00691.
- [3] M. Thiriet, *Vasculopathies : behavioral, chemical, environmental, and genetic factors*. Springer International Publishing AG (in English), 2019.
- [4] W. M. Bayliss and E. H. Starling, "The mechanism of pancreatic secretion," (in eng), *The Journal of Physiology*, vol. 28, no. 5, pp. 325-53, Sep 12 1902.
- [5] W. A. Banks, M. Goulet, J. R. Rusche, M. L. Niehoff, and R. Boismenu, "Differential transport of a secretin analog across the blood-brain and blood-cerebrospinal fluid barriers of the mouse," (in eng), *The Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics*, vol. 302, no. 3, pp. 1062-9, Sep 2002, doi: 10.1124/jpet.102.036129.
- [6] D. Dogrukol-Ak, F. Tore, and N. Tuncel, "Passage of VIP/PACAP/secretin family across the blood-brain barrier: therapeutic effects," (in eng), *Current Pharmaceutical Design*, vol. 10, no. 12, pp. 1325-40, 2004.
- [7] R. Wang, B. K. C. Chow, and L. Zhang, "Distribution and Functional Implication of Secretin in Multiple Brain Regions," (in eng), *Journal of Molecular Neuroscience : MN*, Jun 7 2018, doi: 10.1007/s12031-018-1089-z10.1007/s12031-018-1089-z.
- [8] F. Kimura, N. Mitsugi, J. Arita, T. Akema, and K. Yoshida, "Effects of preoptic injections of gastrin, cholecystokinin, secretin, vasoactive intestinal peptide and PHI on the secretion of luteinizing hormone and prolactin in ovariectomized estrogen-primed rats," (in eng), *Brain Research*, vol. 410, no. 2, pp. 315-22, May 5 1987.
- [9] J. Costales and A. Kolevzon, "The therapeutic potential of insulin-like growth factor-1 in central nervous system disorders," *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, vol. 63, pp. 207-222, Jan 15 2016, doi: 10.1016/j.neubiorev.2016.01.001.
- [10] S. Yakar *et al.*, "Normal growth and development in the absence of hepatic insulin-like growth factor I," *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, vol. 96, no. 13, pp. 7324-9, Jun 22 1999. [Online]. Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10377413>.
- [11] D. R. Clemmons *et al.*, "Reduction of plasma immunoreactive somatomedin C during fasting in humans," (in eng), *The Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism*, vol. 53, no. 6, pp. 1247-50, Dec 1981, doi: 10.1210/jcem-53-6-1247.
- [12] J. Frystyk, P. J. Delhanty, C. Skjaerbaek, and R. C. Baxter, "Changes in the circulating IGF system during short-term fasting and refeeding in rats," (in eng), *American Journal of Physiology*, vol. 277, no. 2, pp. E245-52, Aug 1999, doi: 10.1152/ajpendo.1999.277.2.E245.
- [13] A. A. Powolny, S. Wang, P. S. Carlton, D. R. Hoot, and S. K. Clinton, "Interrelationships between dietary restriction, the IGF-I axis, and expression of vascular endothelial growth factor by prostate adenocarcinoma in rats," (in eng), *Molecular Carcinogenesis*, vol. 47, no. 6, pp. 458-65, Jun 2008, doi: 10.1002/mc.20403.

- [14] A. Christoforidis, I. Maniadaki, and R. Stanhope, "Growth hormone / insulin-like growth factor-1 axis during puberty," (in eng), *Pediatric Endocrinology Reviews*, vol. 3, no. 1, pp. 5-10, Sep 2005.
- [15] S. S. Daftary and A. C. Gore, "IGF-1 in the brain as a regulator of reproductive neuroendocrine function," (in eng), *Experimental Biology and Medicine*, vol. 230, no. 5, pp. 292-306, May 2005, doi: 10.1177/153537020523000503.
- [16] A. Wolfe, S. Divall, and S. Wu, "The regulation of reproductive neuroendocrine function by insulin and insulin-like growth factor-1 (IGF-1)," *Frontiers in Neuroendocrinology*, vol. 35, no. 4, pp. 558-72, Oct 2014, doi: 10.1016/j.yfrne.2014.05.007.
- [17] T. Hashizume, K. Ohtsuki, and N. Matsumoto, "Plasma insulin-like growth factor-I concentrations increase during the estrous phase in goats," *Domestic Animal Endocrinology*, vol. 18, no. 2, pp. 253-63, Feb 2000. [Online]. Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10764980>.
- [18] K. Mense *et al.*, "The somatotrophic axis during the physiological estrus cycle in dairy heifers--Effect on hepatic expression of GHR and SOCS2," *Journal of Dairy Science*, vol. 98, no. 4, pp. 2409-18, Apr 2015, doi: 10.3168/jds.2014-8734.
- [19] S. S. Daftary and A. C. Gore, "The hypothalamic insulin-like growth factor-1 receptor and its relationship to gonadotropin-releasing hormones neurones during postnatal development," *Journal of Neuroendocrinology*, vol. 16, no. 2, pp. 160-9, Feb 2004. [Online]. Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14764003>.
- [20] J. K. Hiney, V. Srivastava, C. L. Nyberg, S. R. Ojeda, and W. L. Dees, "Insulin-like growth factor I of peripheral origin acts centrally to accelerate the initiation of female puberty," (in eng), *Endocrinology*, vol. 137, no. 9, pp. 3717-28, Sep 1996, doi: 10.1210/endo.137.9.8756538. *Endocrinology*.
- [21] M. J. Walenkamp *et al.*, "Homozygous and heterozygous expression of a novel insulin-like growth factor-I mutation," *The Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism*, vol. 90, no. 5, pp. 2855-64, May 2005, doi: 10.1210/jc.2004-1254.
- [22] S. A. Divall *et al.*, "Divergent roles of growth factors in the GnRH regulation of puberty in mice," (in eng), *Journal of Clinical Investigation*, vol. 120, no. 8, pp. 2900-9, Aug 2010, doi: 10.1172/jci41069.
- [23] S. Zhen, M. Zakaria, A. Wolfe, and S. Radovick, "Regulation of gonadotropin-releasing hormone (GnRH) gene expression by insulin-like growth factor I in a cultured GnRH-expressing neuronal cell line," (in eng), *Molecular Endocrinology*, vol. 11, no. 8, pp. 1145-55, Jul 1997, doi: 10.1210/mend.11.8.9956.
- [24] R. A. Anderson, I. H. Zwain, A. Arroyo, P. L. Mellon, and S. S. Yen, "The insulin-like growth factor system in the GT1-7 GnRH neuronal cell line," (in eng), *Neuroendocrinology*, vol. 70, no. 5, pp. 353-9, Nov 1999, doi: 10.1159/000054496.
- [25] F. Bálint, Z. Liposits, and I. Farkas, "Estrogen Receptor Beta and 2-arachidonoylglycerol Mediate the Suppressive Effects of Estradiol on Frequency of Postsynaptic Currents in Gonadotropin-Releasing Hormone Neurons of Metestrous Mice: An Acute Slice Electrophysiological Study," (in eng), *Frontiers in Cellular Neuroscience*, vol. 10, p. 77, 2016, doi: 10.3389/fncel.2016.00077.

- [26] I. Farkas *et al.*, "Glucagon-Like Peptide-1 Excites Firing and Increases GABAergic Miniature Postsynaptic Currents (mPSCs) in Gonadotropin-Releasing Hormone (GnRH) Neurons of the Male Mice via Activation of Nitric Oxide (NO) and Suppression of Endocannabinoid Signaling Pathways," (in eng), *Frontiers in Cellular Neuroscience*, vol. 10, p. 214, 2016, doi: 10.3389/fncel.2016.00214.
- [27] I. Farkas *et al.*, "Retrograde endocannabinoid signaling reduces GABAergic synaptic transmission to gonadotropin-releasing hormone neurons," *Endocrinology*, vol. 151, no. 12, pp. 5818-29, Dec 2010, doi: 10.1210/en.2010-0638.
- [28] K. J. Suter *et al.*, "Genetic targeting of green fluorescent protein to gonadotropin-releasing hormone neurons: characterization of whole-cell electrophysiological properties and morphology," *Endocrinology*, vol. 141, no. 1, pp. 412-9, Jan 2000, doi: 10.1210/endo.141.1.7279.
- [29] M. R. Williams, J. R. Fuchs, J. T. Green, and A. D. Morielli, "Cellular mechanisms and behavioral consequences of Kv1.2 regulation in the rat cerebellum," (in eng), *The Journal of Neuroscience*, vol. 32, no. 27, pp. 9228-37, Jul 4 2012, doi: 10.1523/jneurosci.6504-11.2012.
- [30] S. Keshavarzi, J. M. Power, E. H. Albers, R. K. Sullivan, and P. Sah, "Dendritic Organization of Olfactory Inputs to Medial Amygdala Neurons," (in eng), *The Journal of Neuroscience*, vol. 35, no. 38, pp. 13020-8, Sep 23 2015, doi: 10.1523/jneurosci.0627-15.2015.
- [31] A. H. Seidl, E. W. Rubel, and A. Barria, "Differential conduction velocity regulation in ipsilateral and contralateral collaterals innervating brainstem coincidence detector neurons," (in eng), *The Journal of Neuroscience* vol. 34, no. 14, pp. 4914-9, Apr 2 2014, doi: 10.1523/jneurosci.5460-13.2014.
- [32] T. Kleppisch, F. J. Klinz, and J. Hescheler, "Insulin-like growth factor I modulates voltage-dependent Ca²⁺ channels in neuronal cells," (in eng), *Brain Research*, vol. 591, no. 2, pp. 283-8, Sep 25 1992, doi: 10.1016/0006-8993(92)91709-n.
- [33] I. Farkas, C. Vastagh, M. Sarvari, and Z. Liposits, "Ghrelin decreases firing activity of gonadotropin-releasing hormone (GnRH) neurons in an estrous cycle and endocannabinoid signaling dependent manner," *PloS one*, vol. 8, no. 10, p. e78178, 2013, doi: 10.1371/journal.pone.0078178.
- [34] C. M. McDermott and L. A. Schrader, "Activation of kappa opioid receptors increases intrinsic excitability of dentate gyrus granule cells," *Journal of Physiology*, vol. 589, no. Pt 14, pp. 3517-32, Jul 15 2011, doi: 10.1113/jphysiol.2011.211623.
- [35] T. A. Ponzio and G. I. Hatton, "Adenosine postsynaptically modulates supraoptic neuronal excitability," *Journal of Neurophysiology*, vol. 93, no. 1, pp. 535-47, Jan 2005, doi: 10.1152/jn.01185.2003.
- [36] S. Meis, T. Munsch, and H. C. Pape, "Antioscillatory effects of nociceptin/orphanin FQ in synaptic networks of the rat thalamus," *The Journal of Neuroscience*, vol. 22, no. 3, pp. 718-27, Feb 1 2002. [Online]. Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11826101>.
- [37] V. Filpa *et al.*, "Interaction between NMDA glutamatergic and nitrergic enteric pathways during in vitro ischemia and reperfusion," *European Journal of Pharmacology*, vol. 750, pp. 123-31, Mar 5 2015, doi: 10.1016/j.ejphar.2015.01.021.

- [38] B. S. Chow, E. G. Chew, C. Zhao, R. A. Bathgate, T. D. Hewitson, and C. S. Samuel, "Relaxin signals through a RXFP1-pERK-nNOS-NO-cGMP-dependent pathway to up-regulate matrix metalloproteinases: the additional involvement of iNOS," *PloS one*, vol. 7, no. 8, p. e42714, 2012, doi: 10.1371/journal.pone.0042714.
- [39] L. Gong *et al.*, "Oxytocin-induced membrane hyperpolarization in pain-sensitive dorsal root ganglia neurons mediated by Ca(2+)/nNOS/NO/KATP pathway," *Neuroscience*, vol. 289, pp. 417-28, Mar 19 2015, doi: 10.1016/j.neuroscience.2014.12.058.
- [40] I. Glovaci, D. A. Caruana, and C. A. Chapman, "Dopaminergic enhancement of excitatory synaptic transmission in layer II entorhinal neurons is dependent on D(1)-like receptor-mediated signaling," (in eng), *Neuroscience*, vol. 258, pp. 74-83, Jan 31 2014, doi: 10.1016/j.neuroscience.2013.10.076.
- [41] T. Kaneko *et al.*, "Activation of adenylate cyclase-cyclic AMP-protein kinase A signaling by corticotropin-releasing factor within the dorsolateral bed nucleus of the stria terminalis is involved in pain-induced aversion," (in eng), *The European Journal of Neuroscience*, vol. 44, no. 11, pp. 2914-2924, Dec 2016, doi: 10.1111/ejn.13419.
- [42] T. Jian *et al.*, "TRPV1 and PLC Participate in Histamine H4 Receptor-Induced Itch," *Neural Plast*, vol. 2016, p. 1682972, 2016, doi: 10.1155/2016/1682972.
- [43] M. G. Liu and M. Zhuo, "No requirement of TRPV1 in long-term potentiation or long-term depression in the anterior cingulate cortex," *Molecular Brain*, vol. 7, p. 27, Apr 5 2014, doi: 10.1186/1756-6606-7-27.
- [44] J. Vriens *et al.*, "TRPM3 is a nociceptor channel involved in the detection of noxious heat," *Neuron*, vol. 70, no. 3, pp. 482-94, May 12 2011, doi: 10.1016/j.neuron.2011.02.051.
- [45] L. Zhang, M. Kolaj, and L. P. Renaud, "Endocannabinoid 2-AG and intracellular cannabinoid receptors modulate a low-threshold calcium spike-induced slow depolarizing afterpotential in rat thalamic paraventricular nucleus neurons," *Neuroscience*, vol. 322, pp. 308-19, May 13 2016, doi: 10.1016/j.neuroscience.2016.02.047.